

Prekentekest: Matt 2,1-12

Da Jesus var født i Betlehem i Judea, på den tiden Herodes var konge, kom noen vismenn fra Østen til Jerusalem og spurte: «Hvor er jødernes konge som nå er født? Vi har sett stjernen hans gå opp, og vi er kommet for å hylle ham.» Da kong Herodes hørte det, ble han svært urolig, og hele Jerusalem med ham. Han kalte sammen alle overprestene og folkets skriftlærde og spurte dem ut om hvor Messias skulle bli født. «I Betlehem i Judea», svarte de, «for slik står det skrevet hos profeten:

«Du Betlehem i Juda land er slett ikke den ringeste av fyrstene i Juda. For fra deg skal det komme en fyrste som skal være hyrde for mitt folk Israel.»

Da kalte Herodes vismennene til seg i all stillhet og spurte dem nøye ut om tiden da stjernen hadde vist seg. Så sendte han dem til Betlehem og sa: «Dra av sted og forhør dere nøye om barnet! Og når dere har funnet det, så meld fra til meg, for at også jeg kan komme og hylle det.» Da de hadde hørt kongens ord, dro de av sted. Og se, stjernen som de hadde sett gå opp, gikk foran dem inntil den ble stående over stedet der barnet var. Da de så stjernen, ble de fylt av jublende glede. De gikk inn i huset og fikk se barnet hos moren, Maria, og de falt på kne og hyllet ham. Så åpnet de skrinene sine og bar fram gaver til barnet: gull, røkelse og myrra. Men i en drøm ble de varslet om at de ikke måtte vende tilbake til Herodes, og de tok en annen vei hjem til sitt land.

Slik lyder det hellige evangelium.

Nå har vi feiret jul, og hver julaften forventer vi alle å høre den gamle fortellingen om da Jesus ble født. Vi vet hva som skjedde, men vi hører fortellingen likevel om igjen og om igjen, år etter år, og vi vet at fortellingen om barnet i Betlehem angår oss. Vi er på et vis koblet inn på fortellingen et sted. Vi aner den er en del av vår forhistorie som også vi ønsker å bringe videre til våre barn og gå i arv. Derfor forteller vi den år etter år. Vi trenger å høre den.

De som levde i Israel for to tusen år siden hadde det på samme måte. Også de hadde en forhistorie, fortellinger fra en for dem gammel tid som gikk i arv. Få har som evangelisten Matteus levd seg inn i den urgamle historien om hvordan Gud førte sin plan fram gjennom sine gjerninger med Israels folk. Få har som Matteus trukket linjer mellom Israels historie og det som skjedde da Jesus kom og levde sammen med sitt folk.

Med føttene plantet i profetenes ord ser evangelisten utover sin samtid. Han vet Jesaja har sagt, og det var nok som han kjente hårene reise seg på ryggen med tanke på ordene også vi hørte lest i dag: «Konger skal se og reise seg, fyrster skal se og kaste seg ned, for Herren er trofast, Israels Hellige.» Og fra kapittel 60 hos Jesaja: «Folkeslag skal gå mot ditt lys, konger gå mot din soloppgang.»

Så er det som Matteus i det fjerne ser en karavane, eller kanskje han har blitt fortalt fra andre som så, en karavane av reisende fra fjerne himmelstrøk. Kameler, masse oppakning for den lange turen. De bar andre klesdrakter og talte et annet språk, kanskje de luktet av eksotisk krydder og hadde smykker og tedde seg som konger. "Magoi" kalles de på gresk, magere eller magikere, som vi gjerne sier. Kanskje de kom fra fjellene i det som nå er Iran, eller kanskje fra Babylonia, i dag kjent som Irak. Vi vet ikke hvem de var eller hvor de kom fra, annet enn at de kom fra Østen og at de var vismenn.

Mosaikk fra seint på 500-t. Basilikaen i Sant' Apollinare Nuovo i Ravenna i Italia.

«Folkeslag skal gå mot ditt lys, konger gå mot din soloppgang.» Ordene fra de gamle profeter ramlet så å si inn over bakkene opp mot Jerusalem og siden nedover mot Betlehem. *«Løft blikket, se deg omkring! Alle samler seg og kommer til deg. ... Alle fra Saba kommer, gull og røkelse har de med seg, de forkynner Herrens pris.»* Jes 60,4-6.

De hadde sett en stjerne. Kyndige som de var i å tyde tegn på himmelen, var de aldri i tvil. Det måtte være født en konge. Tanken var at enhver stor konges fødsel ble kunngjort med et tegn i stjernene. Derfor så de opp mot nattehimmelen og ikke inn i skriftene, og hadde neppe ordene fra Bileams kvad i tankene, slik det står i 4 Mosebok: *«Jeg ser ham, men ikke nå, jeg skuer ham, men ikke nær. En stjerne stiger opp fra Jakob, en kongstav løfter seg fra Israel.»* 4Mos 24,17.

I stedet lette de der de var vant med å lete. Deres egen fornuft viste dem feil vei. De dro like til kongens palass. Kilder fra samtiden forteller eksempler på at fremtredende menn kom fra øst til keiseren i Rom for å hylle ham, og at nabokonger kom til Palestina for å hylle Herodes, eller for å gi gaver til folket. Slike hyllingsferder var ikke noe nytt. Men hvor var han som skulle hylles?

Herodes visste råd. Herodes som følte sin posisjon truet av en mulig rival søkte svar hos overprestene og de skriftlærde og spurte dem om hvor Messias skulle fødes. Allerede her ser vi en gryende allianse mellom religiøse ledere og statsmakt som siden skulle lykkes i å korsfeste Guds Messias. Deres felles søken fant svar i de gamle kilder. *«Du Betlehem i Juda land er slett ikke den ringeste av fyrstene i Juda. For fra deg skal det komme en fyrste som skal være hyrde for mitt folk Israel.»* Matt 2,6.

Dette svaret satte verken skriftlærde eller fariseere i bevegelse for å hylle barnet og søke frelse hos Guds Messias. Og i stedet for å la seg lede til og siden av han som skulle være hyrde for sitt folk, sa Herodes: *«Dra av sted og forhør*

dere nøye om barnet! Og når dere har funnet det, så meld fra til meg, for at også jeg kan komme og hylle det.» Herodes var slu som en rev og falsk som den gamle slangen. Han ville drepe, og ikke hylle. Heldigvis ble de vise menn varslet i en drøm.

Matteus er alene om å nevne disse fremmede fra Østerland. Han begynner sin evangeliebok med Abraham som stamfar til Israelsfolk og Jesus. Gud hadde klar en frelsesplan som skulle gjelde alle jordens folkeslag. Men fra og med Abraham ble Guds vei med menneskeheten snevret inn til én mann og hans etterkommere. Dette smale perspektivet kom til å vare like til den tiden var inne at hedningene så å si banket på døren. At denne tiden hadde med Messias komme å gjøre, er vismennenes hyllest av barnet et klart vitnesbyrd om. *«Alle fra Saba kommer, gull og røkelse har de med seg, de forkynner Herrens pris.»* En ny tid var i anmarsj.

Jesus vokste opp. Han møtte motstand fra skriftlærde og fariseere, fra sitt eget folk og religiøse ledere. Blant få av sine egne ble han mottatt som den frelseren han var. Men til stor overraskelse for samtidens jøder ble han mottatt av fremmede. Ja, det var ganske visst en enda større overraskelse at han ikke bare ble mottatt, men også lot seg motta som frelser av ikke-jøder.

I møte med en hedensk offiser i Kapernaum skulle Jesus komme til å si: «En slik tro har jeg ikke funnet hos noen i Israel.» Matt 8,10. For ikke å snakke om hans møte med en kanaaneisk kvinne, der Jesus til og med på hedensk mark skulle berømme henne for hennes tro. Ikke rart om de som hadde Moseloven, de som hadde løftene fra den gamle pakt, Guds utvalgte folk siden Abraham, når de kom til å høre dette, ville føle at Jesus var en trussel mot deres jødiske eksklusivitet, de som var Guds eiendomsfolk. Ja, hva var vel dette for en som ville åpne himmelrike også for hedningene!

Det som begynte med vismennene skulle fullendes gjennom misjonsbefalingen. I misjonens tid var det ikke lenger folkene som kunne komme til Israels Messias, men Israels Messias som skulle nå ut til hedningefolkene og ta bolig i deres hjerter. Der er vi i dag. Misjonsoppdraget har vi alle del i, men vi lar oss ikke lenger overraske over at også vi er regnet med til Guds frelse. Vi vet så godt at med Jesus og hans befaling; «Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler» Matt 28,19, ble igjen adressen til Guds frelse gjeldende en hel verden, og takk og pris, vi er inkludert!

Det betyr likevel ikke at Israel er glemt av Gud. Dette folket har også i dag en plass i Guds plan og i Guds løfter, men det har ingen egen vei til frelse. Den Messias som Gud gav sitt folk, han er fortsatt Kristus Herren. Han er den samme frelser for jøder og for oss av hedensk opprinnelse. I dag som den gang er Israels ledere så absolutt feilbarlige mennesker. Den gang bommet de stygt på å ikke finne sin egen Messias.

I dag rammes mange sivile av ufred i et av verdens urolige hjørner. Det er ikke rett å betrakte alle Israels gjerninger som Guds gjerninger, men det er heller

ikke rett å fordømme og vanære Guds utvalgte folk. Vi skylder dem takknemlighet, vi som i Jesus har blitt podet inn på deres stamme. Måtte det være vår bønn at det samme evangeliet som vi en gang har mottatt og blitt velsignet så rikelig av, at det må bre seg og at øynene må åpnes, slik at Jesus kan bli tatt imot som Frelser og Messias også av sitt eget folk i dag.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.